

2011
ročník LIV

Těšínsko

vlastivědný časopis

číslo 1

2011
ročník LIV

Těšínsko

vlastivědný časopis

číslo 1

Obsah

Raci na českém Těšínsku Jiří Kristian	1
Genealogie malíře Petra Brygierského Michael Morys-Twarowski	8
Krátké vyprávění o životních osudech posledních těšínských Habsburků Aleš Zářícký	10
Dopis z fronty. Petřvaldský občan Augustin Havlásek a první světová válka Otakar Kochan	18
Odešel PhDr. Jaroslav Štika, CSc. Jiřina Veselská	19
Odras 300. výročí těšínského Ježíšova kostela v publikační činnosti II. část Daniel Spratek	21
Muzeum Těšínska v roce 2010 Výroční zpráva Zbyšek Ondřeka	23
Z nové literatury (nejen) o Těšínsku Gabriela Chromcová – David Pindur	32
Města a obce Těšínska se představují Bruzovice Pavla Karbanová	33

Články v tomto periodiku jsou recenzovány nezávislými recenzenty.

Vydává Muzeum Těšínska v Českém Těšíně s finanční podporou Moravskoslezského kraje v rámci Programu rozvoje muzejnictví v Moravskoslezském kraji.

Adresa redakce:

Muzeum Těšínska, p. o., Hlavní tř. 15, 737 01 Český Těšín,
tel: 558 761 216, fax: 558 761 223,
e-mail: muzeum@muzeumct.cz

Redakce:

Odpovědný redaktor: PaedDr. Zbyšek Ondřeka
Výkonný redaktor: doc. PhDr. Rudolf Žáček, Dr.
Tajemník redakce: PhDr. David Pindur
Redaktor: PhDr. Radim Jež

Redakční rada: PhDr. Karel Bogar; prof. PhDr. Mečislav Borák, CSc.;
prof. PhDr. Dan Gawrecki, CSc.; doc. PhDr. Blažena Gracová, CSc.;
doc. PhDr. Dušan Janák, Ph.D.; prof. PhDr. Zdeněk Jirásek, CSc.;
PhDr. Jaromír Kalus; doc. PhDr. Irena Korbelářová, Dr.;
doc. PhDr. Pavel Kouřil, CSc.; PhDr. Karel Müller;
RNDr. Miroslav Skarka; doc. PhDr. Pavel Šopák, Ph.D.;
Mgr. Jiřina Veselská

Jazyková editace: Mgr. Lenka Bichlerová

Překlad resumé do anglického jazyka: Mgr. Lenka Mandrysová
Grafický návrh: Petr Tesař, UPGRADE CZ s. r. o., Ostrava

Odevzdáno do tisku:

Vyšlo:

Tisk: Printo, spol. s r. o., Ostrava

Nevyžádané rukopisy, fotografie a kresby se nevracejí.

Za obsahy článků zodpovídají autoři.

Při úpravě rukopisu je nutno řídit se pravidly zveřejněnými na adrese: <http://www.muzeumct.cz/tesin/tesinsko/pokyny.php>

Časopis lze zakoupit v Muzeu Těšínska v Českém Těšíně, Pražská 3/14 nebo v jeho pobočkách: ve Vystavní síni Musaion v Havířově, v Památníku životické tragédie v Havířově-Životicích, v Kotulově dřevěnce v Havířově-Bludovicích, v Archeoparku v Chotěbuzi-Podobohě, ve Vystavní síni Muzea Těšínska v Jablunkově, ve Vystavní síni Muzea Těšínska v Karvině-Fryštátě, ve Vystavní síni Muzea Těšínska v Orlově-Lutyni, v Technickém muzeu v Petřvaldě a v Regionálním informačním centru v Českém Těšíně. K dostání i v Gorolském turistickém informačním centru v Mostech u Jablunkova.

Rozšiřuje vydavatel. Předplatné nebo jednotlivá čísla si lze objednat na výše uvedené adrese či tel. č. 558 761 224.

Vychází čtvrtletně, cena jednoho výtisku je 40 Kč, celoroční předplatné činí 160 Kč + poštovné. Členové Klubu Muzea Těšínska získávají časopis v rámci ročního členského poplatku 200 Kč.

Identifikační číslo: ISSN 0139-7605

Evidenční číslo MK ČR: E 11319

Podávání novinových zásilek povoleno Oblastní poštou v Ostravě č. j. 2726/92-P/1 ze dne 30. 11. 1992.

Genealogie malíře Petra Brygierského

Michael Morys-Twarowski

Jedním ze známějších malířů Těšínského Slezska na přelomu 17. a 18. století byl Petr (Piotr) Brygierski. Pocházel z Velkopolska. V roce 1682 přijal městské právo v Těšíně. Byl mj. autorem votivního portrétu těšínského biskupského komisaře, arcikněze a faráře Alexandra Augustina Klaybora z roku 1692 a podobizny těšínského knížete Adama Václava. Zemřel v roce 1718.¹

Z dosavadních autorů se pouze Witold Iwanek a také Marie Schenková a Jaromír Olšovský blíže zabývali rodinnými vazbami Petra Brygierského, opírajíce se především o knihy matrik farnosti sv. Máří Magdalény v Těšíně. Ukazuje se, že při čerpání z těchto pramenů je možné nalézt dosavadní literaturou pomínuté drobnosti týkající se tří pokolení těšínské rodiny Brygierských.

Petr Brygierski se narodil mezi léty 1630–1635 v Krašniku ve Velkopolsku.² Dne 16. ledna 1678 se v Těšíně oženil s Alžbětou Hermanovou.³ Zemřel v lednu roku 1718 a 21. téhož měsíce byl pohřben v kostele sv. Máří Magdalény.⁴ Alžběta Brygierská přežila chotě o čtyři roky. Zemřela 2. prosince 1721 v Těšíně a byla pohřbena rovněž v místním kostele sv. Máří Magdalény.⁵ Z manželství Alžběty a Petra vzešlo šest dětí:

1. Alžběta Františka (křest 20. října 1678)⁶ – 10. února 1705 se provdala za Matěje Munczku (Monczku),⁷
2. Anna – 24. června 1706 se provdala za Josefa Vaňka, malíře z Těšína,⁸ zesnulého 7. března 1719,⁹
3. Ludvík Antonín (Antonín, Antonín Ludvík) – křest 12. listopadu 1682,¹⁰
4. Zuzana Rozina (křest 22. února 1685)¹¹ – 2. února 1708 se v Těšíně provdala za Matěje Havelku,¹² zesnulého 27. listopadu 1714,¹³
5. Eva Veronika (křest 21. března 1692),¹⁴

6. Magdaléna Kateřina (křest 28. listopadu 1696)¹⁵ – 2. května 1719 se v Těšíně provdala za Kašpara Otipku,¹⁶ zemřelého 28. prosince 1740.¹⁷

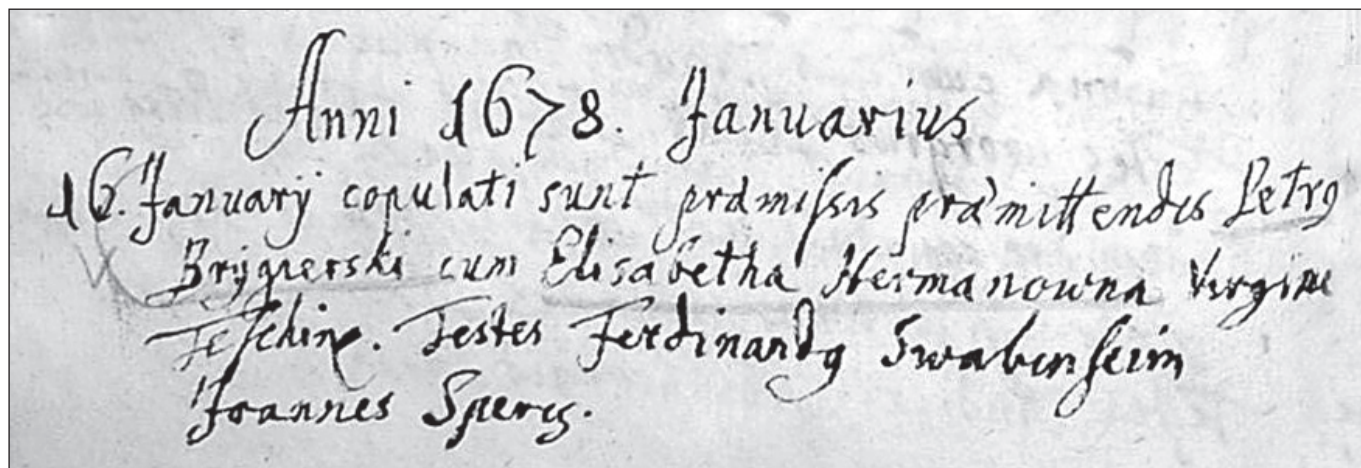
Antonín (Ludvík Antonín) Brygierski, jediný Petrův syn, zemřel 16. října 1737 v Těšíně.¹⁸ Dne 30. listopadu 1713 se v Těšíně oženil s těšínskou rodačkou Zuzanou Barborou Beerovou, dcerou Heleny a Františka, pokřtěnou 12. prosince 1693.¹⁹

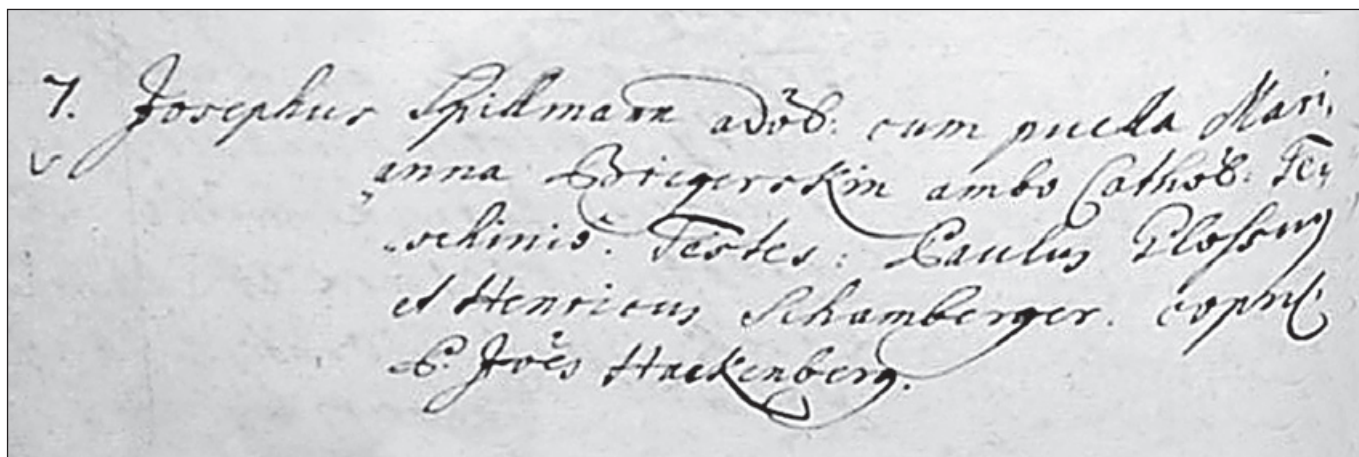
Z manželství Zuzany a Antonína Brygierského vzešlo osm dětí:²⁰

1. Terezie Helena (křest 11. září 1714),²¹
2. Anna Magdaléna (křest 15. května 1718, zemřela 21. října 1719),²²
3. Marie Barbora (křest 9. září 1720) – 7. ledna 1740 se provdala za Josefa Spillmanna, katolík z Těšína,²³
4. Antonín Josef (křest 11. února 1723),²⁴
5. Zuzana Marie Magdaléna (křest 7. května 1725),²⁵
6. Alžběta Kateřina (křest 12. dubna 1729, zemřela 27. srpna 1733),²⁶
7. Anna Dorota Josefa (křest 27. ledna 1732),²⁷
8. František Petr (křest 8. listopadu 1734, zemřel 31. srpna 1736).²⁸

Antonín Josef Brygierski, narozený roku 1723 v Těšíně, byl bezesporu identický s malířem Antonínem Brygierským, který před rokem 1747 vstoupil do bohosloveckého semináře v Krakově s povolením od vratislavského biskupa Ludvíka Filipa Sinzendorfa. Byl oltářníkem v Kielcích, kde zemřel 14. září 1791. V době úmrtí měl, podle náhrobního nápisu, 69 let.²⁹ Nutno podotknout, že již dříve bylo hledáno příbuzenství mezi Petrem Brygierským a Antonínem Brygierským.³⁰

*Latinský zápis
z 16. ledna 1678 ve sňubní
matrice farnosti Těšín
o sňatku Petra Brygierského
s Alžbětou Hermanovou,
Parafia Rzymskokatolicka
p. w. św. Marii Magdaleny
w Cieszynie,
foto David Pindur*

Závěrem můžeme říci, že se podařilo zrekonstruovat tři pokolení měšťanské rodiny Brygierských z Těšína a opravit a doplnit informace objevující

se v literatuře k tématu. Věřím, že se tento článek stane příspěvkem k dalšímu výzkumu o těšínských malířích z rodiny Brygierských.³¹

Latinský zápis ze 7. ledna 1740 ve snubní matrice farnosti Těšín o sňatku Marie Barbory Brygierské, vnučky Petra Brygierského, s Josefem Spillmannem, Parafia Rzymskokatolicka p. w. św. Marii Magdaleny w Cieszyinie, foto David Pindur

The Genealogy of the Painter Petr Brygierský

The study deals with the first and the second generation of descendants of the baroque painter Petr Brygierský (Brygierski). This artist from Těšín, who originally came from Greater Poland, married Alžběta Hermanová on 16th January 1678 in Těšín. They had 5 daughters and a son. The son, Antonín Brygierský, (1682–1737), married Zuzana Barbora Beerová and they had 8 children, 2 of which were sons. The introduced data come from the study of the registers of the parish of St. Mary Magdalene in Těšín.

POZNÁMKY

- 1 Iwanek, Witold: Słownik artystów na Śląsku Cieszyński. Bytom 1967, s. 44–45; Golec, Józef – Bojda, Stefania: Słownik biograficzny zemi cieszyńskiej 3. Cieszyń 1998, s. 39; Schenková, Marie – Olšovský, Jaromír: Barokní malířství a sochařství ve východní části českého Slezska. Opava 2004, s. 30; Gorzelik, Jerzy: Sztuka Cieszyń. In: Panic, I. (ed.): Dzieje Cieszyńa od pradziejów do czasów współczesnych. 2. Cieszyń w czasach nowożytnych 1528–1848. Cieszyń 2010, s. 366, 368, 375.
- 2 V úmrtní matrice je uvedeno, že zemřel v roce 1718 ve věku 88 let. Viz Parafia Rzymskokatolicka p. w. św. Marii Magdaleny w Cieszyńie (dále jen PMC), Úmrtní matriky, svazek 2, pag. 8. Stávalo se, že věk starých lidí byl zvyšován, proto se Petr Brygierski mohl narodit dokonce kolem roku 1635. Místo původu udává nejstarší kniha evidence těšínských měšťanů z let 1624–1765, která se, bohužel, nezachovala; viz Muzeum Śląska Cieszyńskiego w Cieszyńie (dále jen MŠC), Dział Historii, sign. 7158, Zebisch, Hermann: Bürgerverzeichnisse der Stadt Teschen 1624–1765, s. 7.
- 3 PMC, Snubní matriky, svazek 3, pag. 166. Tak již Iwanek, W.: c. d., s. 44.
- 4 PMC, Úmrtní matriky, svazek 2, pag. 88–89. Iwanek stejně jako Schenková a Olšovský uvádějí, že Petr Brygierski zemřel 21. ledna 1718. Bylo to ve skutečnosti datum pohřbu. Viz Iwanek, W.: c. d., s. 44; Schenková, M. – Olšovský, J.: c. d., s. 30.
- 5 PMC, Úmrtní matriky, svazek 2, pag. 182.
- 6 PMC, Křestní matrika, svazek 7, pag. 12.
- 7 PMC, Snubní matrika, svazek 4, pag. 160.
- 8 PMAC, Snubní matriky, svazek 4, pag. 173. Správné datum uvádí Iwanek, W.: c. d., s. 62. Schenková a Olšovský naopak uvádějí, že se sňatek konal 23. července 1706, viz Schenková, M. – Olšovský, J.: c. d., s. 65.
- 9 PMC, Snubní matriky, svazek 4, pag. 160.
- 10 PMC, Úmrtní matriky, svazek 7, pag. 61. V pramenech vystupuje jako Antonín (např. PMC, Křestní matriky, svazek 9, pag. 147, 243; tamtéž, svazek 10, pag. 130, 211, 343, 419; svazek 11, s. 23), někdy jako Antonín Ludvík (PMC, Křestní matriky, svazek 5, pag. 40; PMC, Křestní matrika, svazek 10, pag. 71) nebo Ludvík Antonín (MŠC, Dział Historii, sign. 7158, Zebisch, H.: c. d., s. 7).
- 11 PMC, Křestní matriky, svazek 7, pag. 88.
- 12 PMC, Křestní matriky, svazek 7, pag. 88.
- 13 PMC, Úmrtní matriky, svazek 2, pag. 7.
- 14 PMC, Křestní matriky, svazek 8, pag. 4.
- 15 PMC, Křestní matriky, svazek 8, pag. 50.
- 16 PMC, Snubní matriky, svazek 5, pag. 128–129. Kašpar Otipka byl v roce 1724 přijat do řad těšínského měšťanstva (MŠC, Dział Historii, sign. 7158, Zebisch, H.: c. d., s. 48). Witold Iwanek uvádí, že manželem Magdalény Brygierské byl švec Adam Otipka, viz Iwanek, W.: c. d., s. 57.
- 17 PMC, Úmrtní matriky, svazek 2, pag. 421.
- 18 PMC, Úmrtní matriky, svazek 2, pag. 384. Srov. Iwanek, W.: c. d., s. 44.
- 19 PMC, Snubní matriky, svazek 5, pag. 374; PMC, Křestní matriky, svazek 8, pag. 25.
- 20 Marie Schenková a Jaromír Olšovský uvádějí, že Zuzana a Ludvík Antonín Brygierští měli sedm dětí (šest dcer a syna), viz Schenková, M. – Olšovský, J.: c. d., s. 31.
- 21 PMC, Křestní matriky, svazek 9, pag. 147.
- 22 PMC, Křestní matriky, svazek 9, pag. 242–243; PMC, Úmrtní matriky, svazek 2, pag. 136.
- 23 PMC, Křestní matriky, svazek 10, pag. 71; PMC, Snubní matriky, svazek 5, pag. 374.
- 24 PMC, Křestní matriky, svazek 10, pag. 130.
- 25 PMC, Křestní matriky svazek 10, pag. 211.
- 26 PMC, Křestní matriky, svazek 10, pag. 343; PMC, Úmrtní matriky, svazek 2, pag. 330.
- 27 PMC, Křestní matriky, svazek 10, pag. 419.
- 28 PMC, Křestní matriky, svazek 11, pag. 23; PMC, Úmrtní matriky, svazek 2, pag. 350.
- 29 Rastawiecki, Edward: Słownik malarzów polskich tudzież obcych w Polsce osiadłych lub czasowo w niej przebywających 1. Warszawa 1850, s. 80–81; 3. Warszawa 1857, s. 149; Chełmicki, Zygmunt (ed.): Podręczna encyklopedia kościelna 5–6. Warszawa 1905, s. 183; Dobrowolski, Tadeusz: Polskie malarstwo portretowe. Ze studiów nad sztuką epoki sarmatyzmu. Kraków 1948, s. 145; Skalska, Lilja: Brygierski Antoni. In: Słownik artystów polskich i obcych w Polsce działających. Malaze, rzeźbiarze, graficy. Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk 1971, s. 252–253; Pieniążek-Samek, Marta: Tributum gratitudinis reddo. Fundace artystyczne na terenie Kielc w XVII i XVIII wieku. Studium z historii kultury. Kielce 2005, s. 283.
- 30 Rastawiecki, E.: c. d., 3, s. 149 (domníval se, že Antonín je synem nebo synovcem Petra); Skalska, L.: c. d., s. 252 (pravděpodobný Petrův příbuzný); Pieniążek-Samek, M.: c. d., s. 283 (pravděpodobný Petrův příbuzný).
- 31 Z polštiny přeložil PhDr. David Pindur.